

Fylkesmannen i Agder

TILSYNSRAPPORT

Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Lillesand kommune - Høvåg skole

TIL: Lillesand kommune v/rådmannen

VÅR REFERANSE: 2019/597

KONTAKTPERSON I KOMMUNEN:

Arnt Jørgen Eidsaa

FYLKESMANNENS TILSYNSGRUPPE:

Elisabeth Attramadal

Bjarne Thorsen

Linn Havstad Kvifte

Magnus Mork, tilsynsleder

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
1. Innledning	4
2. Om tilsynet med Lillesand kommune – Lillesand skole	4
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler	4
2.2 Tema for tilsynet	4
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet	5
3. Skolens arbeid med opplæringen i fag	5
4. Undervisvurdering for å øke elevens læringsutbytte	13
5. Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning	21
6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring	25
7. System for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd	25
7.1 Tilsynet er ikke utvidet til å omfatte skoleeiers system	25
8. Frist for retting av brudd på regelverket	25
9. Kommunens rett til innsyn i sakens dokumenter	26
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget	27

Sammendrag

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med Lillesand kommune på temaet skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Tilsynet er gjennomført som stedlig tilsyn på Høvåg skole og er et oppfølgingstilsyn etter felles nasjonalt tilsyn i 2016 ved Lillesand ungdomsskole. Fylkesmannen har mottatt skriftlig dokumentasjon - og har gjennomført intervju med ansatte og samtaler med elever.

Utdanningsdirektoratet har fastsatt metode og innhold for tilsynet. Informasjon om nasjonale tilsyn og metodehåndbok som skal gjelde for alle tilsyn etter opplæringsloven, finnes på Utdanningsdirektoratets nettside - <http://www.udir.no/>.

Tema og formål

Tema for tilsynet er «Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen». Rettslig grunnlag for tilsynet er opplæringsloven og forskrifter til opplæringsloven. Kommunen som skoleeier har det overordnede ansvaret selv om mange plikter er rettet mot skolen. Skoleeier må ha et forsvarlig system for å sikre at kravene i opplæringsloven med forskrifter blir fulgt.

Formålet er å undersøke om skolen følger regelverket og sikrer elevene utbytte av opplæringen.

Gjennomføring

Oppfølgingstilsynet i Lillesand kommune ble åpnet gjennom brev 14.01.2019.

31.01.2019 ble det gjennomført et formøte på Høvåg skole med skoleeier, skoleledelse og aktuelle faglærere. På møtet informerte Fylkesmannen om innhold i, og gjennomføring av, tilsynet.

Fylkesmannen gjennomførte intervju og samtaler 12. mars 2019 og foreløpig rapport ble oversendt kommunen i e-post 02.04.19.

I sluttmøte 04.04.2019 ble konklusjonene i foreløpig rapport presentert. I epost 23.04.19 melder skolen at de ikke har kommentarer til den foreløpige rapporten.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på intervju og skriftlig dokumentasjon (se vedlegg).

Avdekkede brudd på regelverket

Høvåg skole ivaretar ikke alle aktuelle krav i regelverk for dette tilsynet. Det er avdekket 3 brudd på regelverket.

Status på rapporten og veien videre

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av brudd på regelverket som er avdekket under tilsynet. **Fristen er 30.august 2019.** Dersom brudd på regelverket ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Agder vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Tilsynsrapporten er avgrenset til tilsynstemaet, og er ikke en uttømmende tilstandsvurdering av kommunens øvrige virksomhet.

1. Innledning

Fylkesmannen åpnet 14.01.19 tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen i Lillesand kommune. Undersøkelsene har vært på skolenivå ved Høvåg skole.

Tilsynet er et oppfølgingstilsyn etter felles nasjonalt tilsyn i 2016 som handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmateriell¹ knyttet til tilsynet.

Det er skoleeier som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Skoleeier er derfor adressat for denne tilsynsrapporten.

Tilsynet har avdekket brudd på regelverket.

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av brudd på regelverket som er avdekket under tilsynet.

Fristen er 30. august 2019.

Dersom brudd på regelverket ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Agder vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

2. Om tilsynet med Lillesand kommune – Lillesand skole

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighetstilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som brudd på regelverket, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

2.2 Tema for tilsynet

Temaet for tilsynet er rettet mot skolens kjernevirksomhet: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunkter i oppfølgingstilsynet er:

- Skolens arbeid med opplæringen i fag
- Undervisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

---

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/regelverk/tilsyn/>

Tilsynet skal bidra til at skoleeier som ansvarlig sørger for at elevene:

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen
- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

I tilsynet vurderer vi om elevene får dette på Høvåg skole.

Manglende etterlevelse av regelverket kan medføre at elevene ikke får realisert sine muligheter eller får lite utbytte av opplæringen.

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Lillesand kommune ble åpnet gjennom brev 14.01.2019. Skoleeier er blitt pålagt å legge frem dokumentasjon for Fylkesmannen med hjemmel i kommuneloven § 60 c.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skriftlig dokumentasjon og opplysninger fra intervju, se vedlegg.

3. Skolens arbeid med opplæringen i fag

3.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med opplæringen i fag. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

3.2

Sikrer rektor at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte faget?

Rettslig krav:

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. Det betyr at opplæringen skal ha et innhold som bygger på kompetansemålene i læreplanen og bidrar til at disse blir nådd. Rektor må organisere skolen slik at dette blir ivaretatt, jf. opplæringsloven § 2-3.

Rettslig grunnlag:

Opplæringsloven §§ 2-3 og 3-4 og forskrift til opplæringsloven §§ 1-1 og 1-3

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Skolen oppgir i sine egenvurderinger at de har brukt tid på å fordele kompetansemålene i fagene på de ulike trinn og på å utvikle en felles mal for årsplaner. I etterkant av tilsynet ved Lillesand ungdomsskole har det i perioden 2016-18 vært jevnlig fokus på skolens læreplanarbeid.

Rektor viser til at årsplanene skal være lagt på fellesområdet innen utgangen av august og at han kontrollerer at dette blir gjort.

Skolen har lagt fram en fordeling av kompetansemål over hovedtrinnet for fagene norsk og matematikk. Det er også lagt fram årsplaner for 9. trinn som viser beskrivelse av formålet med faget, kompetansemål, grunnleggende ferdigheter i faget, samt læringsmål og arbeidsmetoder fordelt på perioder.

Det er lagt fram årshjul som dokumenter at det er avsatt tid til læreplanarbeid og frist for ferdigstilling av årsplaner i tillegg til *Rutine for klasseledelse*, som bl.a. gir føringer for bruk av læringsmål og kompetansemål. Det går fram rutiner for klasseledelse at mål skal være knyttet til læreplanen.

Det går fram av årsplaner og lokal læreplan at det er kompetansemålene fra LK06 (Læreplan for Kunnskapsløftet) som skal styre opplæringen ved Høvåg skole. Det følger også av intervjuene at lærerne bruker kompetansemålene i læringsarbeidet og viser til at rektor kontrollerer om dette blir gjort. Det er fastlagt maler som skal sikre at årsplanene tar utgangspunkt i kompetansemål.

Elevene gir også uttrykk for at de kjenner til kompetansemålbegrepet og at lærerne knytter opplæringen til disse målene.

Fylkesmannen vurderer etter framlagt dokumentasjon og intervjusvar at rektor sikrer at opplæringen er knyttet til kompetansemålene i læreplanen.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

3.3

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæringen

Rettslig krav:

Eleven skal kjenne til hva som er målene for opplæringen. Det betyr at elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene for fagene, og at de er grunnlaget for vurderingen av elevens kompetanse. Rektor må organisere skolen for å sikre at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.

Rettslig grunnlag: Forskrift til opplæringsloven § 3-1

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Det er lagt fram rutine for klasseledelse og mal for ukebrev. Det er også lagt fram eksempler på utfylte ukebrev.

I egenrevingene blir det vist til rutinebeskrivelsen og krav til at undervisningspersonalet skal utarbeide SMARTE mål (spesifikke (målbare), relevante, motiverende og tidsbegrensede) for sine arbeidsøkter og ha en bevisst tanke om hvordan målene brukes sammen med elevene. Arbeidsøkta skal avsluttes med en oppsummering om hvor elevene står i forhold til målet.

Felles mal for ukebrev for alle trinn viser at de skal inneholde læringsmål, slik at elever og foresatte er informert om hva som gjelder den kommende perioden, eventuelt tilpasset for elever med spesialundervisningen. Utfylte eksempler viser at målbeskrivelser framkommer.

Det støttes av intervjuvarene at rutiner og maler er kjent og i bruk.

Vi vurderer derfor at rektor sikrer at undervisningspersonalet rutinemessig sørger for å informere elevene om hva de skal lære.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

3.4

Sikrer rektor at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til hva som blir vektlagt i vurdering av elevenes kompetanse?

Rettslig krav:

Underveisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen og bidra til å forbedre opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Eleven skal kjenne til hva som er målene for opplæringen og hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene for fagene, og at de er grunnlaget for vurderingen av elevenes kompetanse. De skal også kjenne til hva læreren vektlegger når læreren vurderer et arbeid. Fra og med 8. trinn skal elevene kjenne til hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene. Rektor må organisere skolen for å sikre at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.

Med **sikre** mener vi at rektor/ledelsen både må gi føringer og ha oppfølging.

Rettslig grunnlag:

Forskrift til opplæringsloven §§ 3-1 og 3-2

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

I malen for årsplan for fagene er det lagt inn en rubrikk der lærerne skal beskrive hvordan vurderingen i faget skal skje. I tillegg skal lærerne i henhold til egenvurderingen utarbeide vurderingskriterier for fagene. Elevene skal også involveres i form av egenvurdering.

Lærerne viser til at vurderingskriteriene blir utarbeidet som matriser med kriterier for lav, middels og høy måloppnåelse for ulike oppgaver elevene skal gjøre.

Det er framlagt eksempler på vurderingskriterier i fag som elevene skal vurdere seg selv etter.

Rektor viser til at skolen har jobbet systematisk med vurderingskriterier etter forrige tilsyn med Lillesand kommune. Det går også fram av intervju at lærerne er kjent med skolens rutine for dette arbeidet. Elevene viser til at kriterier er kjent og i bruk i det faglige arbeidet.

Vi vurderer på bakgrunn av framlagt dokumentasjon, egenvurdering og intervjuer at det er høy bevissthet knyttet til at elevene skal forstå hva de blir vurdert etter og at rektor stiller krav til at det skal foreligge vurderingskriterier. og at lærerne benytter en felles framgangsmåte for vurdering. Vi vurderer derfor at rektor sikrer at dette gjennomføres.

Fylkesmannens konklusjon:

Det rettslige kravet er oppfylt.

3.5

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget.

Rettslig krav:

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter LK06, jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. For de fleste fag i grunnskolen og for noen fag i videregående skole er kompetansemålene satt per hovedtrinn eller etter flere års opplæring. I slike tilfeller må rektor sikre at elevene får opplæring i alle kompetansemålene i faget / på hovedtrinnet gjennom opplæringsløpet.

En elev som får spesialundervisning, kan ha unntak fra kompetansemålene i de ordinære læreplanene, jf. opplæringsloven § 5-5. Gjeldende opplæringsmål for eleven skal fremgå av en individuell opplæringsplan (IOP). Skolen må sikre at elevens opplæring dekker de individuelle opplæringsmålene.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Rektor viser i egenvurderingen til at det er avsatt tid for lærerne til å fordele kompetansemålene for hovedtrinnet i alle fag på de ulike trinn. Oversikt over fordelingen av kompetansemålene skal framgå på skolens fellesområde. Unntak er faget mat og helse som kun gjelder 9.trinn. Gjennom skoleåret settes det av tid til å revidere årsplaner og sikre at oppdateringer i læreverkene redigeres inn i gjeldene planer.

Intervju med lærerne viser at denne rutinen følges.

Det er lagt fram oversikt med kompetansemål fordelt på hovedtrinnet og eksempler på årsplaner i fagene norsk og matematikk.

Vi har sett på fordelingen av kompetansemål i skolens oversikt og bemerker at mer eller mindre alle kompetansemålene i fagene blir gjentatt for hvert enkelttrinn, særlig når det gjelder norskfaget. I matematikk tilkommer det i tillegg noen mål på høyere trinn.

Som en konsekvens av at alle målene gjentas på alle trinnene er det ikke mulig å se hvordan elevenes progresjon er planlagt og fordelt. Det vil da, slik vi vurderer det, være opp til årsplanene å sikre at det blir undervist i samtlige kompetansemål slik at det blir sammenheng og progresjon i det elevene skal lære. Vi ser ikke at det foreligger en systematikk som sikrer sammenhengen i årsplaner mellom hvert klassetrinn. Vi forstår det slik at det vanligvis er én lærer som følger elevene i faget over årstrinnene og som derfor kan kontrollere dette. Vi peker likevel på at det kan være en risiko for at kompetanseområder kan falle bort i undervisningen når ikke årsplanene ses i

sammenheng over hovedtrinnet. Det vil også være en risiko for at progresjonen ikke blir tilstrekkelig ivaretatt dersom det skulle være nye lærere på et trinn.

Det går fram av intervjuene at lærerne ikke er tilstrekkelig oppmerksomme på denne risikoen, og at fokuset hovedsakelig er knyttet til årsplanen og ukeplanene. Rektor pekte også på at han ikke sjekket fordelingen av kompetansemålene med tanke på den risikoen vi har påpekt.

Det følger også av intervjuene at det ikke er et avklart ansvar knyttet til å kontrollere at alle målene blir ivaretatt. Lærerne viser til at de regner med at rektor kontrollerer dette, mens rektor tillegger dette ansvaret til lærerne.

Vi vurderer derfor at rektor ikke i tilstrekkelig grad sikrer at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

3.6

Sikrer rektor at opplæringen samlet dekker de individuelle opplæringsmålene i IOP?

Rettslig krav:

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha en individuell opplæringsplan (IOP) som viser den opplæringen eleven skal ha.

IOP-en skal vise mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres, jf. opplæringsloven § 5-5. Reglene for innhold i opplæringen gjelder så langt de passer for spesialundervisningen. Det kan medføre at målene for opplæringen avviker fra kompetansemålene i læreplanene i LK06.

Med sikre mener vi at rektor/ledelsen både må gi føringer og ha oppfølging.

Rettslig grunnlag:

Forskrift til opplæringsloven §§ 1-1, 1-3 og 3-1 og opplæringsloven §§ 2-3, 3-4 og 5-5

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Skolen viser til at det ikke er elever på 9 trinn på tilsynstidspunktet som har avvik fra læreplanmål i fagene som er omfattet av tilsynet. Egne mål går derfor ikke fram av de sakene om spesialundervisning som vi har mottatt. IOP gir likevel god oversikt over hvordan det skal legges til rette metodisk for at eleven skal nå de ordinære målene.

Av egenrevisningene går det fram at det er avsatt samarbeidstid på skolen til å arbeide med IOP. Rektor viser til at det på planleggingsdagene i forbindelse med skolestart blir gjennomført møter der alle voksne som jobber rundt enkeltbarn var involvert, sammen med PPT. Dette for å sikre at alle var innforstått med hvilke mål den enkelte elev hadde, og hvilket ansvar den enkelte voksne hadde for denne eleven. Alle måtte lese sakkyndig vurdering, vedtak og IOP. Før samarbeidsmøter med foreldre i august og februar sendes det ut påminnelser til alle om at de må kunne redegjøre for IOP, måloppnåelse og fremover-meldinger de gir aktuelle elevene.

Rektor har lagt fram dokumentasjon på kommunikasjon i forbindelse med samarbeidsmøte der temaet er etterlevelse av IOP, der han har pekt på at noen foreldre er utrygge på om IOP er fulgt godt nok opp.

Vi vurderer derfor skolens rutiner og redegjørelse i egenvurderinger og intervju dokumenterer at rektor gir føringer og følger opp at opplæringen samlet dekker de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

3.7

Tilsynet inkluderer elever som har fått vedtak om spesialundervisning.

3.8

Utarbeider skolen IOP hvert år for alle elever som har vedtak om spesialundervisning?

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Sakene vi har mottatt viser at det er utarbeidet IOP for elever som får enkeltvedtak om spesialundervisning. Vurderingen er knyttet til elever på 9. klassetrinn og er ikke vurdert for skolen som helhet.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

3.9

Samsvarer innholdet i IOP med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, herunder når det er gjort avvik fra LK06?

Rettslig krav:

Før skolen lager en IOP, skal rektor ha gjort et enkeltvedtak som fastsetter krav til innholdet i spesialundervisningen. Vedtaket er førende for innholdet i IOP-en. Vedtaket skal også angi om eleven skal ha avvik fra ordinær læreplan.

Vurderingen av om eleven har behov for eventuelle avvik fra innholdet i opplæringen, må bygge på kunnskap om elevens læringsforutsetninger og utviklingsmuligheter, opplæringstilbudet, kompetansenivået til de andre elevene på trinnet og målene i læreplanene. Noen elever kan følge de ordinære læreplanene dersom de nødvendige ressursene stilles til rådighet, mens andre elever kan ha behov for avvik fra kompetansemålene i læreplanene.

Rettslig grunnlag:

Opplæringsloven § 5-5.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Vi har undersøkt to framlagte saker om spesialundervisning. Ingen av sakene omhandler elever som har avvik fra læreplanmålene, men angir spesialundervisning for å støtte læringsarbeidet knyttet til de ordinære målene.

For å kunne vurdere om IOP er i samsvar med enkeltvedtakene må enkeltvedtakene tydelig angi hva som skal være spesialundervisningens innhold, omfang og organisering.

Mottatte eksempler på vedtak er lite spesifikke når det gjelder organiseringen av spesialundervisningen. Det er angitt at opplæringen kan gjennomføres i gruppe, i klassen eller som eneundervisning, uten at framgår hva som skal utløse den ene eller den andre formen for organisering. Timene er heller ikke fordelt på fag, verken i vedtakene eller i IOP. I vedtaket blir det vist til sakkyndig vurdering, men fordeling på fag går heller ikke alltid fram av den sakkyndige vurderingen.

I intervjuene blir det vist til at det gjennom samarbeidsmøter med foresatte blir informert om hvordan skolen tenker å gjennomføre spesialundervisningen og at dette derfor er kjent for elev og foresatt selv om det ikke framgår eksplisitt av vedtak og IOP.

Fylkesmannen bemerker imidlertid at uklare vedtak vil kunne gjøre det vanskelig å klage på spesialundervisningstilbudet. Det vil heller ikke være mulig å se om den spesialundervisningen som er tildelt i vedtaket blir fulgt opp i praksis gjennom IOP. Et utydelig vedtak vil kunne gi større fleksibilitet i gjennomføringen, med risiko for at gjennomføringen vil omfatte tiltak som går utover det som var ment i vedtaket.

Når vedtak og IOP er uklare med hensyn til hvordan spesialundervisningen skal gjennomføres, vil det ikke være mulig å vurdere samsvar. Vi gjør oppmerksom på at i forarbeidet til opplæringsloven ble det understreket at det i vedtak om spesialundervisning må gå klart og fullstendig fram hva slags opplæringstilbud eleven skal ha. I Utdanningsdirektoratets veileder til spesialundervisning blir det presisert at enkeltvedtak som oftest vil ha saksbehandlingsfeil dersom det bare omfatter omfanget av spesialundervisningen uten å vurdere nærmere hvilket opplæringstilbud eleven skal ha, ikke sier noe om organisering av opplæringen, i hvilke fag eleven har behov for særskilt tilrettelegging eller hvilket innhold det skal være i opplæringstilbudet.

Skolen må tydeliggjøre sine framtidige vedtak om spesialundervisning ut fra ovenstående bemerkninger.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

3.10

Har IOP-en egne mål for opplæringen når elevens opplæring skal avvike fra ordinære læreplaner?

Rettslig krav:

Reglene for innhold i opplæringen (kompetansemålene i læreplanene) gjelder for spesialundervisning så langt de passer.

Vurderingen av om eleven har behov for eventuelle avvik fra innholdet i opplæringen, må bygge på kunnskap om elevens læringsforutsetninger og utviklingsmuligheter, opplæringstilbudet, kompetansenivået til de andre elevene på trinnet og målene i læreplanene. Noen elever kan følge de ordinære læreplanene dersom de nødvendige

ressursene stilles til rådighet, mens andre elever kan ha behov for avvik fra kompetansemålene i læreplanene.

Rettslig grunnlag:
Opplæringsloven § 5-5.

Fylkesmannens konklusjon:

Skolen har ikke elever på tilsynstrinnet som har avvik fra læreplanmål. Fylkesmannen kan derfor ikke vurdere dette kontrollpunktet. Tilsendte eksempler på IOP har ikke egne læringsmål, noe de heller ikke skal dersom eleven ikke skal ha avvik fra læreplanen.

IOP-eksemplene inneholder likevel en oversikt over pedagogiske tilnærminger for å oppfylle elevens rett til tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

3.11

Har skolen en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringen (klassen) sine planer?

Rettslig krav:

Skolen må ha en fremgangsmåte som angir hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng / arbeide sammen i slike tilfeller. Fremgangsmåten må være kjent og innarbeidet av de som har ansvaret for å utvikle IOP-en og for å gjennomføre opplæringen.

Rettslig grunnlag:
Opplæringsloven §§ 5-1 og 5-5.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Skoleledelsen viser i egenvurderingen til at det settes av godt med tid ved skolestart for at lærerne skal utarbeide årsplaner/IOP for sine klasser/elever. Det er tydeliggjort at IOP er den enkelte elev sin "årsplan", og at IOP må henge sammen med årsplaner for resten av klassen. Det er tydeliggjort i stillingsbeskrivelsene for lærerne hvilket ansvar de har når det gjelder samarbeid om dette.

Spesialpedagogisk koordinator viser til at det gjennomføres ulike møter i forbindelse med elever som har IOP. Møtene skal sikre godt samarbeid. Det samarbeides mye mellom faglærere og spesiallærer om elever som får spesialundervisning og hva som skal og må være innholdet i timer og undervisningsøkter for disse.

Lærerne viser i egenvurderingen til at faglærer og spesiallærer samarbeider noe, men mener rektor ikke har gitt tilstrekkelig tid til slikt samarbeid.

Det går fram av stillingsbeskrivelse for kontaktlærer at denne skal ha gjensidig koordineringsansvar i forhold til miljøpersonell, spespedlærer og timelærere når det gjelder arbeidet rundt sine elever. Kontaktlærer skal også samarbeide med andre som har eleven, ta ansvar for intern oppfølging og rapportering av spesielle behov hos eleven blant annet når det gjelder utarbeidelse av henvisninger til ressurs-team, PPT, individuell opplæringsplan, halvårsrapporter m.m. i samarbeid med faglærere og spesialpedagogisk

koordinator. Kontaktlærer skal også delta i samarbeid (møter og lignende) med eksterne instanser (PPT, barnevern, helsetjeneste, osv.).

Vi legger til grunn at ansvar for elever med spesialundervisning er tydeliggjort i stillingsbeskrivelse. Det går likevel ikke tydelig fram hvordan læringsarbeidet for disse elevene rutinemessig skal samordnes med timer der eleven ikke får spesialundervisning slik at det sikres at det totale opplæringstilbudet gir eleven et forsvarlig utbytte. Det går heller ikke fram av IOP om det er forhold som det må tas hensyn til i timer der eleven ikke får egen oppfølging eller hva som eventuelt må legges til rette i den ordinære opplæringen for at eleven skal få nytte av det som har foregått i timene med spesialundervisning.

Vi kan heller ikke se at det går fram av årsrapporten om spesialundervisning hvordan samordningen med den ordinære opplæringen har vært ivaretatt.

Vi vurderer derfor at det ikke er sannsynliggjort en felles innarbeidet framgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringen (klassen) sine planer.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

4. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

4.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte av opplæringen. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

4.2

Veileder lærerne elevene om hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til?

Rettslig krav:

Elevene skal gjøres kjent med målene for opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Dette gjelder for alle årstrinn og gjelder også for elever med individuelle mål i en IOP. Elevene skal gjøres i stand til å forstå hva de skal lære, og hva som er formålet med opplæringen. Lærerne gjennomfører opplæringen og må kommunisere dette til elevene.

Med å veilede menes det at lærerne forklarer målene slik at de blir forståelig for elevene. Elevene skal forstå både hva de skal lære, og hva som er formålet med opplæringen.

Rettslig grunnlag:

Forskrift til opplæringsloven § 3-1.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

I henhold til skolens *rutine for klasseledelse* er det fastsatt *rammer for undervisningstimen*. Her går det fram at lærerne skal hente læringsmål til timene fra kompetansemålene i fagene, som skal finnes igjen i årsplaner og IOP/ITP. Det skal

formuleres SMARTE mål for undervisningstimene (spesifikke, målbare, attraktive, relevante, tidsbestemte, evaluer-bare).

I framlagte eksempler på ukebrev er læringsmålene presentert for fagene den aktuelle uka. Læringsmålene er formulert med kunne-mål.

Elevundersøkelsen på 9. trinn viser at hovedvekten av elevene mener at lærerne forklarer målene i mange fag/noen fag slik at de forstår dem. Dette støttes av samtalene vi hadde med elever på dette trinnet. Det gikk tydelig fram at elevene var innforstått med både læringsmål og kompetansemål og at delmål skulle settes sammen til større helheter.

Av intervjuene gikk det fram at lærerne har stort fokus på målarbeid og at det gitt tydelige føringer for hvordan målene skulle danne utgangspunkt for læringsarbeidet, blant annet gjennom rutinebeskrivelse for klasseledelse.

Vi vurderer derfor at det er sannsynliggjort at lærerne veileder elevene om hvilke kompetansemål fra LK06 som opplæringen er knyttet til.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

4.3

Veileder lærerne elevene i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget?

Rettslig krav:

Eleven skal kjenne til hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene skal kjenne til hva som kjennetegner ulik grad av kompetanse, og hva det legges vekt på i vurderingen av en prestasjon. Kravet til at det skal være kjent for eleven, innebærer at det ikke holder at informasjonen ligger på Internett eller kan fås ved å spørre læreren. Lærerne må kommunisere grunnlaget for vurderingen til elevene.

Med å veilede menes det at lærerne forklarer elevene hva det legges vekt på i vurderingen, slik at det blir forståelig for elevene.

Rettslig grunnlag:

Forskrift til opplæringsloven § 3-1.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

I egenvurderingen viser rektor til *rutine for klasseledelse* og stillingsbeskrivelser har tydeliggjort hvordan det skal jobbes med elevvurdering. Han viser også til årsplanene der det går fram egne rubrikker der lærerne skal fylle ut hvordan vurderingen i fagene skal gjennomføres. Lærerne utarbeider ut fra dette vurderingskriterier som elevene jobber etter, og som elevene kan være med å vurdere seg selv etter. Kriteriene knytter seg opp til oppgaver, innleveringer m.m.

Lærerne viser i egenvurderingen til at de utarbeider matrise med vurderingskriterier som blir gjennomgått flere ganger i løpet av arbeid med oppgaver. Det blir også gitt

tilbakemeldinger og framover-melding både skriftlig og muntlig i læringsprosessen. Denne arbeidsmåten ble også formidlet i intervjuene med lærerne.

I Elevundersøkelsen svarer majoriteten av elevene på 9. trinn ved Høvåg skole at lærerne forklarer hva som blir vektlagt i vurderingen av elevens skolearbeid, noe som også ble bekreftet i vår samtale med elevene.

Framlagt dokumentasjon viser eksempler på hvordan vurderingskriterier er knyttet til lav, middels eller høy måloppnåelse. I skolens *rutine for klasseledelse* går det fram at vurderingskriterier skal inngå i forberedelsesarbeidet til undervisningen.

Vi vurderer på denne bakgrunn at lærerne er bevisst på – og gir – elevene veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

4.4

Gir lærerne elevene tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene?

Rettslig krav:

Vurderingen underveis i opplæringen skal gi god tilbakemelding og rettledning til eleven og være et redskap i læreprosessen, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3-2 og 3-11. Underveisvurdering skal bidra til at eleven øker sin kompetanse i fag, jf. forskriften § 3-11. Underveisvurderingen skal gis løpende og systematisk, den kan både være skriftlig og muntlig, skal inneholde begrunnet informasjon om kompetansen til eleven og skal gis med sikte på faglig utvikling.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Skoleledelsen viser til at lærerne fortløpende gir vurderinger på mange ulike måter etter oppgaver, innleveringer, prøver mm. Det blir gitt skriftlig vurdering i alle fag gjennom Visma to ganger i året. Halvårsvurdering i fagene gis i forbindelse med konferanser i januar og juni. Det blir også gjennomført fagsamtaler med elevene. Dette støttes av lærernes egenvurderinger og i intervju.

Hovedvekten av elevene svarer i Elevundersøkelsen at lærerne forteller hva som er bra med arbeidet de utfører og dette framgikk også av samtalen vi gjennomførte med elevene.

Vi vurderer derfor at lærerne gir elevene løpende tilbakemelding på hva eleven mestrer i læringsarbeidet.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

4.5

Veileder lærerne elevene om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget?

Rettslig krav:

I tillegg til å gi uttrykk for oppnådd kompetanse, skal undervisvurdering gi eleven tydelig informasjon om faglig utvikling, og hva han eller hun må gjøre for å øke sin kompetanse i faget. Det er derfor viktig at læreren ikke begrenser tilbakemeldingen i undervisvurderingen til det eleven faktisk har lært, men også gir veiledning om hva eleven må jobbe mer med for å øke sin kompetanse. På den måten bidrar undervisvurderingen til å fremme elevens læring.

Rettslig grunnlag:

Forskrift til opplæringsloven §§ 3-2 og 3-11.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Skoleledelsen viser i egenvurderingen til at elevene får tilbakemelding på mange ulike måter i tillegg til fagsamtale 2 ganger i året. Skolen har nå innført nye rutiner der fagsamtalene skal gjennomføres i forbindelse med halvårsvurdering/konferanse.

I henhold til Elevundersøkelsen opplever elevene på 9. trinn ved Høvåg skole at de får slik veiledning. Dette bekreftes også i vår samtale med elevene som deltok i tilsynet.

Det gikk også fram av intervjuene med lærerne at de var bevisste på å gi jevnlig tilbakemeldinger. Det var også rutine for å avslutte undervisningsøkter med felles gjennomgang av *hvor er vi nå i forhold til målet*, der også elevene ble oppfordret til for eksempel å vise om de har forstått det som var målet for timen gjennom tommel opp/tommel ned.

Ut fra egenvurderingene, intervjuene, elevsvar og resultater fra Elevundersøkelsen, vurderer vi at lærerne jevnlig veileder elevene om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

4.6

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Rettslig krav:

Elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-12. Lærerne må sørge for at elevene involveres i dette. Elevens egenvurdering skal være en del av undervisvurderingen.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Skoleledelsen peker på at det er rutine for at lærerne alltid skal gjennomføre en oppsummering av timene knyttet til *hvor er vi i forhold til målet*? Det utarbeides vurderingskriterier der elevene kan være med på utarbeidelsen, samt være med å vurdere seg selv mot kriteriene i etterkant.

Det kommer fram at lærerne jevnlig samtaler med elevene om hvor de er faglig, hva som er vanskelig, hva de får til og hvordan de kan bli bedre.

Krav til at læreren alltid skal oppsummere læringsarbeid og mål ved avslutning av timene går også fram av framlagte rutinebeskrivelse for klasseledelse.

Dokumentasjonen gir videre eksempel på egenvurderingsskjema i forbindelse med for vurdering av måloppnåelse i gruppearbeid statistikk.

Elevene forteller oss at de blir involvert i vurderingen av læringsarbeidet gjennom at de blant annet får egenvurderingsskjemaer til utfylling og at de også i spesifikke oppgaver også fikk dela i å utarbeide kriteriene. Representantene fra elevrådet viste også til muligheten for å komme med innspill til lærerne i løpet av undervisningsøkta.

Fylkesmannen vurderer skolens praksis slik at elevene blir involvert i vurderingen av eget læringsarbeid.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

4.7 Skolen har elever fra 8. – 10. trinn

4.8

Får elevene fra og med 8. års-trinn halvårsvurderingen uten karakter midt i opplæringsperioden i alle fag?

Rettslig krav:

Halvårsvurdering i fag er en del av underveivurderingen og skal uttrykke elevens kompetanse knyttet til kompetansemålene i læreplanverket, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-13. Halvårsvurdering skal også gi veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget.

Halvårsvurdering uten karakter skal elevene få gjennom hele grunnopplæringen. Dette gjelder alle elever uavhengig av vedtak og type opplæring. Vurderingen kan være både skriftlig og muntlig.

Fra og med 8. årstrinn skal halvårsvurdering både med og uten karakter gjennomføres midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret dersom faget ikke blir avsluttet. Halvårsvurderingen med og uten karakter gjenspeiler da den samme kompetansen.

Skolen må gjennomføre halvårsvurderinger på riktig tidspunkt og ha en innarbeidet fremgangsmåte for at innhold er i samsvar med forskriften.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

I egenvurderingen går det fram at halvårsvurdering uten karakter skal gjennomføres i forbindelse med terminslutt/karakterfastsettelse, sammen med konferansetimer med foreldrene i januar og juni. Vurderingen skriftliggjøres i Visma i alle fag. Visma åpnes for elever og foresatte 2 dager før konferansene og det blir laget infoskriv til foreldre om halvårsvurderingen.

Det går fram av egenvurderinger og intervjuer at også lærerne er kjent med rutinen/framgangsmåten og det er framlagt eksempler på skriftlige halvårsvurderinger uten karakter.

I skolens årshjul er det synliggjort at frist for halvårsvurdering er 15.januar og senest fullført 28. januar.

Elevene bekrefter også at halvårsvurdering uten karakter blir gjennomført på disse tidspunktene.

Ut fra framlagt dokumentasjon, elevsamtaler og egenvurderinger vurderer vi at halvårsvurdering uten karakter blir gitt midt i opplæringsperioden.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

4.9

Får elevene fra og med 8. trinn halvårsvurderingen uten karakter på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet?

Rettslig krav:

Vurderingen skal gis ved slutten skoleåret eller på slutten av opplæringsåret. For skoler med karakter gis halvårsvurdering uten karakter så nært halvårsvurdering med karakter at vurderingsgrunnlaget er likt. For Steinskoler skal vurderingen være skriftlig. Andre skoler kan velge muntlig eller skriftlig form. Kravet gjelder også der fag er organisert over kortere tid enn et helt skoleår.

For skoler som ikke har karakter, betyr fag som ikke er avsluttet at faget blir videreført neste skoleår.

For skoler med karakter betyr fag som ikke er avsluttet, at faget ikke får standpunktkarakter på det aktuelle årstrinnet. For videregående skole er dette begrenset til fellesfag.

Rettslig grunnlag:

Forskrift til opplæringsloven § 3-13.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Det går fram av skolens årshjul og *rutine for halvårsvurdering* at konferanser/halvårsvurdering uten karakter for 8.-10. trinn skal fullføres innen 21.06.2019.

Det støttes av intervjuer og samtaler med elevene at rutinen er kjent og i bruk.

Fylkesmannen vurderer derfor at elevene fra og med 8. trinn får halvårsvurderingen uten karakter på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

4.10

Har skolen en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevens kompetanse i fagene?

Rettslig krav:

Halvårsvurdering uten karakter kan være skriftlig eller muntlig og kommer i tillegg til ev. halvårsvurdering med karakter.

Rettslig grunnlag:

Forskrift til opplæringsloven § 3-13.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Det går fram av vedlagt dokumentasjon at elevenes kompetanse blir vurdert i forbindelse med halvårsvurderingen. Eksempelene på skriftlige vurderinger viser imidlertid ikke direkte til kompetansemål eller til hvilke vurderingskriterier som er lagt til grunn i vurderingen.

Lærerne pekte likevel på at den skriftlige vurderingen blir supplert med fagsamtale der eleven får vite hvor han/hun står i forhold til målene i læreplanen og hvordan de kan jobbe videre for å bli bedre i faget. Dette støttes også i elevsamtalen der det gikk fram at elevene opplevde å få slik informasjon i forbindelse med halvårsvurderingen.

På spørsmålet om læreren har snakket om hva som kreves for å oppnå de ulike karakterene i halvårsvurderingen i fag i Elevundersøkelsen svarer også de fleste elevene på trinnet at de får slik informasjon.

Vi vurderer derfor at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som er egnet til å sikre at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevens kompetanse i fagene

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

4.11

Har skolen en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin?

Rettslig krav:

Med innarbeidet fremgangsmåte som sikrer menes at lærerne vet hvordan de skal gi informasjon om elevenes kompetanse i fagene. Skolen må følge opp at lærerne gir denne informasjonen i halvårsvurderingen.

Halvårsvurdering uten karakter kan være skriftlig eller muntlig og kommer i tillegg til ev. halvårsvurdering med karakter.

Rettslig grunnlag:

Forskrift til opplæringsloven § 3-13.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Det går fram av skolens rutinebeskrivelse og de skriftlige eksemplene på elevvurdering at elevene får vite hva de kan forbedre.

Lærerne viser i intervjuene til at det i tillegg til den skriftlige vurderingen også gjennomføres utfyllende samtaler med elevene, slik at de bedre skal forstå hvordan de kan arbeide for å få bedre måloppnåelse. Vi vurderer at skolens rutine knyttet til halvårsvurdering er kjent og i bruk og at elevene selv opplever å få veiledning knyttet til måloppnåelse i fagene.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

4.12

Har skolen en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en?

Rettslig krav:

For elever med spesialundervisning skal skolen, i tillegg til halvårsvurdering med og uten karakter, en gang i året utarbeide en skriftlig rapport. Rapporten skal blant annet gi vurdering av elevens utvikling i forhold til målene i IOP, jf. opplæringsloven § 5-5. Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporter gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

Med innarbeidet fremgangsmåte som sikrer menes at lærerne vet hva de skal skrive i årsrapporten. Skolen må følge opp at lærerne gir denne vurderingen i årsrapporten.

Årsrapporten gjelder for elever som får spesialundervisning, og kommer i tillegg til halvårsvurderingen som alle elever har krav på, også elever med spesialundervisning. Årsrapporten skal være skriftlig.

Rettslig grunnlag:

Opplæringsloven § 5-5.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Slik vi har forstått det, har ingen av elevene på nåværende 9. trinn avvik fra læreplanmål og følgelig heller ikke egne mål i IOP. Vi har likevel vurdert om tilsendte eksempler på årsrapporter inneholder en vurdering av hvilken opplæring eleven har fått og en vurdering av utviklingen til eleven.

I skolens mal for årsrapporter går det fram at *vurdering av elevens utvikling i forhold til de konkrete mål faglig og sosialt* skal inngå i rapporten samt at det skal vurderes behov for endring av mål og tiltak.

I tillegg går det fram av mottatte eksempler på årsrapporter at de er opprettet i juni og inneholder en beskrivelse av hva det er lagt vekt på i oppfølgingen av elevene. Elevene har ikke avvik fra læreplanmål. Måloppnåelse er derfor knyttet til den spesialundervisningen som er gitt for at elevene skal kunne følge de ordinære læreplanmålene.

Fylkesmannens konklusjon

Lovkravet er oppfylt.

5. Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

5.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

5.2

Har skolen en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?

Rettslig krav:

Læreren skal, som en del av underveisvurderingen, vurdere om den enkelte eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Skolen må ha en kjent og innarbeidet fremgangsmåte slik at lærerne vurderer systematisk og løpende om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Rutinebeskrivelsen *rutine for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen* fastsetter at kontaktlærer skal varsle skolens ressursteam om enkeltelever som enten ikke anses å få tilfredsstillende utbytte av opplæring, eller har andre utfordringer.

Av egenvurderingene går det fram at det gjennomføres fortløpende vurderinger i timene og etter vurderingskriterier og at lærerne har fortløpende samarbeid der de koordinerer arbeidet rundt klassen og elevene. Det gjennomføres ulike kartleggingsprøver og nasjonale prøver med felles gjennomgang og analyse av resultater. Alle resultater gjennomgås med kontaktlærer og andre involverte lærere. Ved tvil kan spespedkoordinator kontaktes og ressursteamet kan gi bistand.

Av intervjuene følger det at lærerne følger med på elevenes utvikling og at dersom elever sliter kan man drøfte det med andre lærere for å finne ut om det er et fagspesifikt eller mer overgripende problem som må løses. Spespedkoordinator kan kontaktes for rådgiving og det blir gjennomført samtaler med foreldre og elev for å finne gode løsninger.

Vi mener skolens framlagte rutiner og praksis vil kunne sikre at lovens minstekrav blir oppfylt når det gjelder å kontinuerlig vurdere om tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Vi har lagt til grunn at lærerne i timene gjennomfører en vurdering sammen med klassen av om målene for timene blir nådd, og vil da kunne fange opp om noen elever synes fagene er vanskelige. Vi har også lagt til grunn at skolen følger opp kartlegginger og nasjonale prøver med felles vurderinger og analyser og at undervisningspersonalet gjennom dette vil kunne opparbeide en felles forståelse av terskelen for manglende utbytte.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

5.3

Har skolen en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at det for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennomføres vurdering av arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljøet?

Rettslig krav:

Alle elever har krav på tilpasset opplæring, jf. opplæringsloven § 1-3. Dersom en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal skolen først vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må se på om tiltak knyttet til arbeidsmåter, vurderingspraksis og arbeidsmiljø kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Fremgangsmåten for dette må være kjent og innarbeidet. Dette skal skolen gjøre før eleven eventuelt blir henvist til PPT for en sakkyndig vurdering med tanke på spesialundervisning.

Fylkesmannens undersøkelser og vurdering

Skoleledelsen viser i egenvurderingen til at dersom lærerne erfarer at en elev over tid ikke viser læringsutbytte, skal lærerne melde inn bekymringen til spespedkoordinator eller rektor, som tar problemstillingen opp i skolens ressursteam. Her kan man i fellesskap komme fram til tiltak som kan prøves ut.

Av stillingsbeskrivelsen til spespedkoordinator går det fram at denne blant annet skal gjøre seg kjent med elevenes utfordringer, gjerne gjennom observasjon i klasserommet.

I ressursteam skal det i henhold til egenvurderingen planlegges videre kartlegging/vurdering og tiltak. I ressursteam kan skolen også få hjelp av PPT med eventuell observasjon av arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø i den aktuelle klassen. PPT utformer gjerne en rapport i etterkant av sine observasjoner. Skolen driver i tillegg med systematisk kollegaobservasjon, 6 runder hvert år. Her ser en kollega på ulike forhold ved undervisningen med en veiledningsøkt i etterkant.

Lærerne viser til skolens plan for kartlegging, der det er satt opp en tiltaksliste med forslag til tiltak som kan prøves ut innenfor den ordinære undervisningen. I intervju gikk det også fram at elevene ofte ble spurt om hvordan de opplevde undervisningen og at elevene også kunne komme med forslag til hvordan undervisningen kunne foregå. Dette ble også bekreftet da vi snakket med elevene.

Vi har i vår vurdering lagt til grunn at både rutinebeskrivelse og praksis vil kunne sikre at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for å gi alle elevene tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Forslag til ulike tiltak som kan prøves ut gikk fram av skolens rutinebeskrivelse. Lærerne viste til at de var oppmerksomme på å endre undervisningsmetoder i samarbeid med elevene og deres tilbakemeldinger på lærerens tilnærming til læringsarbeidet i timene. Vi har også lagt stor vekt på at elevene selv viste til at lærerne var lydhøre når elevene selv kom med innspill.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

5.4

Gjennomfører skolen tiltak der det avdekkes at elevene ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?

Rettslig krav:

Tiltakene gjelder for elever som skolen har avdekket ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Tiltakene skal gjennomføres når skolen vurderer at eleven kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen ved slike tiltak innenfor tilpasset opplæring. Skolen kan sette inn tiltak innenfor arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljøet for å gi eleven et bedre utbytte av opplæringen, jf. foregående spørsmål. Dersom skolen vurderer at slike tiltak ikke kan gi eleven tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal eleven få vurdert behov for spesialundervisning, jf. neste spørsmål.

Rettslig grunnlag: Opplæringsloven §§ 5-1 og 5-4

Fylkesmannens undersøkelser og vurdering

Det går fram av Rutine for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte en oversikt over ulike tiltak som kan benyttes når utfordringer oppstår. Det er i egenvurderingen og intervjuene gitt eksempler på hva tiltak kan være, blant annet mer utfyllende testing av elever, individuelt tilpasset plan (ITP), ekstra bemanning mm. Det er tidligere også vist til at lærerne er bevisste på å endre sine undervisningsmetoder for å fange opp alle elevene og for å motvirke at undervisningen blir for ensformig, noe elevsamtalen også bekreftet.

Vi har lagt til grunn at skolens rutiner knyttet til kartlegginger, kollegaveiledning og samarbeidet i ressursteamet både vil kunne fange opp elevers manglende utbytte og sikre at det blir gjennomført tiltak før eleven blir henvist til PPT. Når PPT også deltar jevnlig på møter i ressursteam, vil det være mulig å drøfte utfordringene på systemnivå før eleven blir henvist.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

5.5

Har skolen en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning?

Rettslig krav:

I noen tilfeller vil skolens vurdering og eventuelle utprøving av tiltak etter opplæringsloven § 5-4 konkludere med at eleven ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Eleven har da krav på spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1. Det er viktig at prosessen for å kunne gi spesialundervisning blir startet så snart som mulig etter at behovet for dette er avdekket. Undervisningspersonalet har derfor både plikt til å vurdere om en elev trenger spesialundervisning og å melde fra til rektor når det er behov for det, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må ha en fremgangsmåte som er kjent og innarbeidet blant lærerne slik at de vurderer og melder behov for spesialundervisning.

Dersom tiltak innenfor tilpasset opplæring ikke gir eller vil gi eleven tilfredsstillende utbytte av opplæringen, må skolen vurdere om eleven skal ha spesialundervisning.

Med innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere menes at lærerne og ev. andre må være kjent med når og hvordan de skal gå frem for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning. Skolen må følge opp at de gjennomfører vurderingen i samsvar med den avklarte fremgangsmåte. Fremgangsmåten kan være en del av / en videreføring av fremgangsmåten i de to foregående spørsmålene.

Rettslig grunnlag:
Opplæringsloven § 5-4.

Fylkesmannens undersøkelser og vurdering

Av egenrevisningene går det fram at elever med utfordringer knyttet til læringsarbeidet blir fanget opp gjennom blant annet kartlegginger og observasjoner.

Det har også under tidligere kontrollspørsmål kommet fram at det blir igangsatt tiltak og at PPT kan være med på å drøfte tilnærminger til undervisningen på systemnivå for å se om elevene får bedre utbytte. Det kan også bli gjennomført ytterligere kartlegging for å finne ut av elevens vansker.

Det går videre fram at dersom vurderingen er at eleven bør henvises til PPT for sakkyndig vurdering, blir dette satt i gang i samarbeid med foresatte gjennom å fylle ut henvisningsskjema. Det blir gjennomført en årlig gjennomgang med PPT i januar/februar for å vurdere situasjonen for kommende skoleår. I tillegg er det vist til skolens rutiner i forbindelser med overgang fra barnehage til skole.

Vi vurderer skolens *rutine for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte* hovedsakelig å omhandle hvordan skolen gjennomfører undersøkelser og tiltak, og i mindre grad når og hvordan henvisning til PPT skal foregå, utover å vise til at *henvisning- PPT, ABUP, HABU, fastlege kan være aktuelt*. Vi mener likevel at møter i ressursteam der PPT også møter en gang i måneden, vil kunne sikre at behov for spesialundervisning blir vurdert og at elever som er vurdert å ha behov for dette blir henvist til PPT for sakkyndig vurdering.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

5.6

Har skolen en innarbeidet fremgangsmåte for at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor?

Rettslig krav:

Innarbeidet fremgangsmåte for å melde – vil si at lærerne må være kjent med hvordan de skal gå frem for å melde behov til rektor om at eleven har behov for spesialundervisning. Lærerne må følge denne fremgangsmåten.

Rettslig grunnlag:
Opplæringsloven § 5-4.

Fylkesmannens undersøkelser og vurdering

Det går fram av skolens rutiner og av intervju at rektor deltar i ressursteamet. Vi har derfor lagt til grunn at rektor rutinemessig blir informert om elever som kan ha behov for spesialundervisning.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Tilsynet har ikke inkludert vurdering av behov for særskilt språkopplæring.

7. System for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd

7.1 Tilsynet er ikke utvidet til å omfatte skoleeiers system

Vi har vurdert å utvide tilsynet til å omfatte om skoleeier har et forsvarlig system for å vurdere og følge opp om kravene i regelverket er oppfylt, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd. Dette gikk frem av vårt varselbrev. Til å vurdere dette har vi lagt til grunn skoleeiers og skolens egenvurdering, intervju på skolen og dokumenter og funn i tilsynet.

Samlet sett vurderer vi at informasjon fra disse kildene ikke tilsier en utvidelse av tilsynet til å omfatte om skoleeier har et forsvarlig system innenfor det temaet tilsynet omfatter.

Vi kan likevel på et senere tidspunkt gjennomføre tilsyn med om skoleeier har et forsvarlig system innenfor temaet i dette tilsynet eller på andre områder. Dette kan bli aktuelt dersom vi får nye opplysninger fra andre kilder eller gjennom andre tilsyn.

8. Frist for retting av brudd på regelverket

Fylkesmannen har i kapittel 3 konstatert brudd på regelverket. I denne rapporten gis Lillesand kommune frist til å rette bruddene på regelverket, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 30. august 2019.

Skoleeier må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at bruddet på regelverket er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddet er rettet.

Hvis Lillesand kommune ikke har rettet regelverksbruddene innen fristen, vil vi vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Fylkesmannen varsler at følgende pålegg kan bli aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen i denne rapporten:

Skolens arbeid med opplæring i fag

1. Lillesand kommune må sørge for at det lokale arbeidet med læreplaner ved Høvåg skole oppfyller kravene til opplæringsloven §§ 2-3, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 1-1, 3-1 og 3-2.

Lillesand kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Rektor sikrer at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget

MERKNAD: Rettingen omfatter kontroll av at opplæringen samlet dekker kompetansemålene i Læreplan for Kunnskapsløftet for skoleåret 2019/2020, samt viser et system som vil kunne sikre at opplæringen på hovedtrinnet inneholder de læreplanmålene som til enhver tid er fastsatt i den nasjonale læreplanen.

2. Lillesand kommune må sørge for at arbeidet med individuelle opplæringsplaner ved Høvåg skole er i samsvar med opplæringsloven §§ 5-1 og 5-5.

Lillesand kommune må i denne forbindelse se til at Høvåg skole:

- a. har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringen (klassens) planer
- b. sikrer at enkeltvedtak og IOP tydeliggjør omfang, innhold, og organisering slik at det er mulig å vurdere om de samsvarer

9. Kommunens rett til innsyn i sakens dokumenter

Kommunen har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Kristiansand 02. mai 2019

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- Egenvurderinger fra skoleledelse, lærere og spespedkoordinator
- Årsplan i norsk
- Årsplan i matematikk
- Årsplan i mat og helse
- Fordeling av kompetansemål
- Ukebrev for 9.trinn
- Halvårsvurderinger
- Sakkyndig vurdering
- Vedtak om spes.undervisning
- IOP m/årsrapport og fritak
- Ukebrev for s.elever
- Årshjul for skolen
- Program for planleggingsdager
- PowerPoint – lokale læreplaner
- ITP
- Rutine for klasseledelse
- Elevundersøkelsen for 9.trinn 2018
- Mål/Vurderingskriterier/ Egenvurdering/Lærers fortløpende vurdering
- Rutine for elever som ikke får tilfredsstillende læringsutbytte
- Årshjul for kartlegging/analyse/tiltak
- Kompetansetid
- E-post til lærere ang. IOP
- Eksempler på underveisvurdering/ halvårsvurdering
- Rutine for halvårsvurdering
- Stillingsbeskrivelse for kontaktlærer
- Stillingsbeskrivelse for time/faglærer
- Rektors ressursoversikt
- Stillingsbeskrivelse spes.ped.koord.
- For og etterarbeid til kartlegging
- Info. skriv hjem – ang. Visma

Det ble gjennomført stedlig tilsyn 12. mars 2019

Det ble avholdt intervjuer med:

- Rektor
- Spespedkoordinator
- Lærer i norsk
- Lærer i matematikk
- Lærer i mat og helse
- 3 elever på 9. trinn

Fra Fylkesmannen møtte

Bjarne Thorsen

Linn Havstad Kvifte

Elisabeth Attramadal

Magnus Mork (tilsynsleder)